

26. ročník ■ 31. 1. 2022

1 ■ 2022

Vybraná judikatura z oblasti občanského, obchodního a pracovního práva

EDITORŮ:

JUDr. Zdeněk Krčmář

JUDr. Vladimír Kůrka

JUDr. Filip Cileček

 Wolters Kluwer

OBSAH

1.	Odpovědnost za škodu. Ochrana osobnosti.	3
2.	Spolek. Neplatnost rozhodnutí orgánu spolku.	8
3.	Předkupní právo. Přestavek.	13
4.	Pacht.	21
5.	Pracovní poměr. Vznik pracovního poměru. Zápis v obchodním rejstříku.	25
6.	Pracovní poměr. Diskriminace zaměstnance. Zdravotní postižení.	31
7.	Obchodní rejstřík. Akcie na jméno. Zápis omezení převoditelnosti akcií na jméno do obchodního rejstříku	40
8.	Prekluze.	43
9.	Akiová společnost. Akcie. Přednostní právo akcionářů na upsání nových akcií. Omezení přednostního práva.	49
10.	Konkurs. Vylučovací žaloba. Pojištění majetku konkursní podstaty. Pojistné plnění.	54
	Přehled právních vět	62
	Přehled uveřejněných judikátů dle právních předpisů	66
	Věcný rejstřík	68
	III. Věcný rejstřík 2021	XXI

OBČANSKÉ PRÁVO HMOTNÉ

1.

Odpovědnost za škodu. Ochrana osobnosti.

§ 81, § 2951 odst. 2 obč. zák.

Příklon k radikálním politickým směrům není okolností, která by bez dalšího vylučovala přiznání peněžité náhrady za nemajetkovou újmu osobě, do jejíž cti bylo zasaženo podáním zavádějící či nepravdivé informace o jejím zapojení do závažné násilné trestné činnosti.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 2020, sp. zn. 25 Cdo 3703/2019

Z odůvodnění:

Obvodní soud rozsudkem ze dne 28. 1. 2019, č. j. 28 C 246/2016-222, uložil žalované, aby zaplatila každému ze žalobců 250 000 Kč s příslušenstvím, žalobu všech žalobců zčásti zamítl ohledně částky 500 000 Kč s příslušenstvím a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Žalobci se domáhali zadostiučnění za zásah do osobnostních práv, kterého se žalovaná měla dopustit zveřejněním jejich fotografie ve zpravodajské relaci způsobem, jímž je v podstatě označila za pachatele rasisticky motivovaného žhářského útoku, při němž byla zmrzačena dvouletá romská holčička. Soud vyšel ze zjištění, že dne 14. 12. 2015 byla na televizní stanici provozované žalovanou odvysílána v úvodu hlavní zpravodajské relace reportáž týkající se rasově motivovaných žhářských útoků v České republice i v zahraničí, v jejímž průběhu byla dvakrát uveřejněna fotografie žalobců, ačkoliv nemají s uváděnými útoky nic společného. Stalo se tak omylem redaktorky, který žalovaná uznala a bezodkladně vyhověla žádosti žalobců o písemnou omluvu, uveřejnila omluvu v rámci televizního vysílání a odstranila reportáž z archivu na svých webových stránkách, nevyhověla však požadavku žalobců na poskytnutí peněžité náhrady nemajetkové újmy ve výši 750 000 Kč. Soud dovodil, že spojení osob žalobců s tak závažným činem jako je žhářství je nepochybně podstatným zásahem do jejich cti, přičemž je bezvýznamné, zda některý z nich je sympatizantem ultrapravicové ideologie, což ostatně neměl za prokázané. Není důležité ani to, v rámci kterého konkrétního případu v rámci reportáže byla fotografie zveřejněna, stejně jako skutečnost, že žalovaná žalobce přímo nejmenovala, neboť uveřejněním fotografie vystavila širokou veřejnost domněnce, že existuje souvislost mezi žalobci a v reportáži uváděným rasově motivovaným žhářstvím, coby jednáním, jež je veřejností vnímáno jako zavrženíhodné a s nímž by nikdo nechtěl být spojován. Neprojevili-li žalobci zájem o opravnou reportáž, neznačí to přitom jejich nezájem o zabránění vzniku újmy, neboť v době, kdy jim byla nabídnuta, nemohli tušit, jaké následky bude reportáž mít, a je pochopitelná jejich snaha na věc dále neupozorňovat. Uveřejnění fotografie pak mělo na život žalobců i jejich rodin výrazně negativní dopad, takže zásah do osobnostních práv žalobců měl intenzitu odůvodňující náhradu nemajetkové újmy v penězích. S ohledem na přístup žalované, jež prokázala snahu zmírnit dopady svého pochybení, měl soud za přiměřenou částku 250 000 Kč pro každého z žalobců.

K odvolání žalobců i žalované městský soud rozsudkem ze dne 11. 7. 2019, č. j. 22 Co 109/2019-292, změnil rozsudek soudu prvního stupně ve výrocích o platební povinnosti žalované vůči všem žalobcům tak, že ohledně částky 150 000 Kč s příslušenstvím žalobu zamítl, ve zbývajícím rozsahu jej v těchto výrocích (tj. co do přisouzených částek 100 000 Kč s příslušenstvím) potvrdil, potvrdil jej dále v zamítavých výrocích a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů. Odvolací soud shodně se soudem prvního stupně dovodil, že zásah do osobnostních práv žalobců ve smyslu § 81 zák.

č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, dále jen „obč. zák.“, je takové povahy, že jej nelze mít za náležitě vypořádaný veřejnou omluvou (§ 2951 odst. 2 obč. zák.), avšak přiznané peněžité zadostiučinění je nepřiměřeně vysoké. Po doplnění dokazování upřesnil skutkové závěry soudu prvního stupně tak, že způsob uveřejnění fotografie v reportáži nespojoval žalobce přímo s útokem ve V. v roce 2009, jehož obětí byla i dvouletá N., nýbrž s jinou událostí, jíž byl jiný rasově motivovaný útok v B. na K., kde působí žalobce c); ten se udál v roce 2011 a obešel se bez tragických následků, neboť ohněn byl zaznamenan včas. Z toho odvolací soud dovodil, že zásah do cti žalobců je o něco méně intenzivní, neboť je rozdíl mezi tím, zda jim je připisován útok, který se obešel bez zranění, či útok, při němž utrpěla těžká zranění malá holčička. Okolnost, že někteří diváci mohou žalobce spojovat právě s útokem ve V. a jeho drastickými následky, nelze klást k tíži žalované, neboť z reportáže se nic takového nepodává. Z doplněného dokazování dále vyplynulo, že všechny tři žalobce lze označit za osoby veřejně vnímané jako inklinující k pravicovému extremismu, přičemž právě tato okolnost je zřejmou příčinou, proč zjevný omyl žalované ve spojení žalobců s útočníky v B. žalobci pocítili více, než by bylo obvyklé. Ani tuto okolnost pak nelze klást k tíži žalované, jež se navíc po upozornění na svou chybu chovala příkladně, snažila se následky odčinit, protože není třeba stanovovat výši zadostiučinění tak, aby mělo preventivně sankční funkci. Nicméně povaha zásahu do osobnostních práv spočívající ve spojení nevinných osob s rasově orientovaným žhářským útokem je natolik závažná, že zadostiučinění veřejnou omluvou není dostatečným prostředkem nápravy podle § 2951 odst. 2 obč. zák. Povaze a zjištěným okolnostem zásahu pak odpovídá 100 000 Kč pro každého ze žalobců.

Proti rozsudku odvolacího soudu v potvrzujících výrocích o platební povinnosti podala žalovaná dovolání, jehož přípustnost dovozuje ze skutečnosti, že odvolací soud porušil princip subsidiarity peněžitého zadostiučinění, jež je určeno pro případy, kdy nemajetkovou újmu není možné odškodnit jinak; za situace, kdy žalovaná již odčinila nemajetkovou újmu jinak a nabídla odvysílání omluvné reportáže, nebylo namístě přiznat žalobcům ještě i peněžitou náhradu. Posouzení odvolacího soudu je v tomto směru v rozporu s ustálenou rozhodovací praxí Nejvyššího soudu reprezentovanou například rozsudkem ze dne 27. 10. 2003, sp. zn. 30 Cdo 2005/2003. Napadené rozhodnutí dále závisí na dovolacím soudem doposud neřešené otázce, do jaké míry předchozí špatná pověst vylučuje, aby do ní mohlo být negativně zasazeno, přičemž odvolací soud do svých závěrů dostatečně nepromítl, že žalobci již dříve projevovali sympatie k pravicovému extremismu. Rozhodnutím odvolacího soudu navíc došlo k nepřiměřenému zásahu do práva žalované na ochranu svobody projevu ve smyslu čl. 17 Listiny základních práv a svobod, přičemž odvolací soud se v rozporu s čl. 4 Ústavy nezabýval, zda napadeným rozhodnutím došlo k omezení práva na svobodu projevu na úkor práva na ochranu osobnosti. Jelikož se tím odvolací soud odchýlil od ustálené judikatury Ústavního soudu, je tak v souladu se stanoviskem pléna Ústavního soudu ze dne 28. 11. 2017, sp. zn. Pl. ÚS-st. 45/16, založena přípustnost dovolání. S ohledem na to, že žalobci byli s pravicovým extremismem spojeni dávno před zveřejněním reportáže v důsledku svých vlastních aktivit, nemohlo mít zveřejnění reportáže na tuto jejich pověst žádný vliv, nemajetková újma na jejich straně tak musela být nesrovnatelně nižší a byla vykompenzována omluvným dopisem, zamezením přístupu veřejnosti k reportáži, zveřejněním omluvné reportáže a nabídkou vysvětlující reportáže. Okolnost, že žalobci tuto reportáž odmítli, značí, že již po předchozích krocích žalované nadále nepocítovali jakýkoliv další zásah do svých práv. V souladu s § 2903 odst. 1 obč. zák. je přitom třeba odhlédnout od újmy, jíž by bylo možné předejít, pokud by mohla být ihned natočena a odvysílána vysvětlující reportáž. Pro přiznání peněžité náhrady přitom s ohledem na postup žalované po odvysílání omylem zatížené reportáže, jenž byl i odvolacím soudem označen za příkladný, nejsou ani podmínky z hlediska tzv. preventivně sankční funkce. Soudy se rovněž nevypořádaly s tím, že žalobci své nároky zakládali do značné míry na skutečnostech, které se vztahují primárně k majetkové újmě. Dovolatelka navrhla, aby dovolací soud napadené rozhodnutí změnil či zrušil.

Žalobci ve svém vyjádření zpochybnili opodstatnění dovolacích argumentů žalované a navrhli, aby bylo dovolání pro nepřípustnost odmítnuto, případně jako nedůvodné zamítnuto.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) dospěl k závěru, že dovolání bylo podáno včas, oprávněnou osobou (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), za splnění zákonné podmínky jejího advokátního zastoupení (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.), a je přípustné podle § 237 o. s. ř. pro řešení otázky přiměřené formy zadostiučinění za zásah do cti, která v daných skutkových souvislostech nebyla dosud dovolacím soudem řešena. Dovolání není důvodné.

Nesprávné právní posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.) může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval.

Podle § 81 odst. 1 obč. zák. chráněna je osobnost člověka včetně všech jeho přirozených práv. Každý je povinen ctít svobodné rozhodnutí člověka žít podle svého.

Podle odst. 2 tohoto ustanovení ochrany požívají zejména život a důstojnost člověka, jeho zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí, jeho vážnost, čest, soukromí a jeho projevy osobní povahy.

Ke vzniku občanskoprávní povinnosti odčinit nemajetkovou újmu způsobenou zásahem do osobnosti člověka musí být splněna podmínka zásahu objektivně způsobitelného vyvolat nemajetkovou újmu spočívajícího buď v porušení nebo ohrožení osobnosti člověka v jeho fyzické či morální integritě. Zásah musí být neoprávněný (protiprávní) a musí být zjištěn vztah příčinné souvislosti mezi takovým zásahem a dotčením osobnostní sféry člověka. Neoprávněným je zásah do osobnosti člověka, který je v rozporu s objektivním právem, tj. s právním řádem. Ochranu poskytuje občanský zákoník proti takovým jednáním, která jsou objektivně způsobitelná přivodit újmu na osobnosti subjektu práva zejména tím, že snižují jeho čest u jiných lidí, a ohrožují tak vážnost jeho postavení a uplatnění ve společnosti. Vzhledem k vázanosti dovolacího soudu vymezením dovolacího důvodu (tzv. kvalitativní rozsah dovolacího přezkumu – srov. § 242 odst. 3 věty první o. s. ř.) nepodléhá v posuzovaném případě dovolacímu přezkumu závěr odvolacího soudu, že do cti žalobců bylo neoprávněně zasaženo televizní reportáží žalované, v níž byli nevhodným přiřazením jejich fotografií spojení s rasově motivovaným žhářským útokem v místě bydliště žalobce c). Dovolacímu soudu je tak k řešení předložena jen právní otázka, zda zjištěná inklinace žalobců k radikálním pravicovým hnutím je okolností vylučující nárok na peněžitou náhradu.

Podle § 82 odst. 1 obč. zák. člověk, jehož osobnost byla dotčena, má právo domáhat se toho, aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno nebo aby byl odstraněn jeho následek.

Podle § 2956 obč. zák. vznikne-li škůdci povinnost odčinit člověku újmu na jeho přirozeném právu chráněném ustanoveními první části tohoto zákona, nahradí škodu i nemajetkovou újmu, kterou tím způsobil; jako nemajetkovou újmu odčiní i způsobené duševní útrapy.

Podle § 2951 odst. 2 obč. zák. nemajetková újma se odčiní přiměřeným zadostiučiněním. Zadostiučinění musí být poskytnuto v penězích, nezajistí-li jeho jiný způsob skutečné a dostatečně účinné odčinění způsobené újmy.

Pro případ, že v důsledku neoprávněného zásahu do osobnosti člověka vznikla nemajetková újma, občanský zákoník dává fyzické osobě právo se domáhat, aby bylo upuštěno od neoprávněných zásahů do práva na ochranu její osobnosti nebo aby byly odstraněny následky těchto zásahů (§ 82 odst. 1 obč. zák.), resp. aby jí bylo podle § 2951 odst. 2 obč. zák. poskytnuto přiměřené zadostiučinění, které náleží v penězích, nezajistí-li jeho jiný způsob skutečné a dostatečně účinné odčinění způsobené újmy. Peněžité (relutární) zadostiučinění plní především satisfakční funkci, avšak jeho úlohu preventivního významu zákonu odpovídajícího a spravedlivého zadostiučinění nelze v zásadě vylučovat (srov. obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 10. 2009, sp. zn. 30 Cdo 4431/2007, č. 98/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, dále též jen „Sbírka“). Peněžité náhrada je v zákoně (s výjimkou typových nároků jako např. v § 2958 či § 2959 obč. zák.) uváděna jako subsidiární způsob, který nastupuje teprve v případě, že jiná forma není dostačující. I když nelze vyloučit, že jiné než peněžité plnění, např. omluva, konstatování, že bylo porušeno právo, či dokonce správní nebo trestní postih škůdce,

může znamenat odpovídající odškodnění, velmi často to bude právě peněžité plnění, které bude znamenat přiměřené zadostiučinění, a to případně i v kombinaci s jinými formami odčinění újmy, jimiž je v mediální sféře především povinnost upustit od neoprávněného zásahu nebo odstranit jeho následek.

V posuzované věci byly primární formy odčinění újmy využity, neboť žalovaná postupovala konstruktivně a vstřícně a eliminovala dopad nepodařené reportáže tím, že ji odstranila z archívu, a poskytla též omluvu. Odvolací soud reflektoval kroky, které žalovaná podnikla ke zmírnění dopadů jejího zásahu do osobnostních práv žalobců, konstatoval však současně, že takto poskytnutá forma zadostiučinění není dostatečná. Podrobně a výstižně vysvětlil své úvahy zohledňující okolnosti případu, zejména zmiňovaný přístup žalované k odčinění zásahu, stejně jako předcházející projevy příklonu k pravicovému extremismu na straně žalobců, a současně zdůraznil, že spojení žalobců s rasově orientovaným žhářským útokem v televizní reportáži je natolik vážným zásahem do osobnostních práv, že omluva žalované není dostatečnou satisfakcí a je již namíste finanční kompenzace, jejíž výši s ohledem na všechny tyto okolnosti stanovil v poměrně omezené částce.

Nelze přisvědčit dovolací námitce, že předchozí špatná pověst dotčené osoby automaticky vylučuje v kontextu typové obdobných skutečností možnost pozdějšího zásahu do její pověsti. Lze poukázat na relativně obdobný případ jisté predispozice dotčené osoby při hodnocení zásahu do jejích osobnostních práv (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 10. 2009, sp. zn. 30 Cdo 4431/2007, uveřejněný pod č. 98/2010 Sbírky, či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 2013, sp. zn. 30 Cdo 2042/2013), přičemž judikatura v podstatě dává prostor i ke zohlednění pověsti osoby předcházející danému zásahu do jejích osobnostních práv (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2013, sp. zn. 30 Cdo 298/2011, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2013, sp. zn. 30 Cdo 2171/2012). Zásah do osobnostních práv člověka, jenž již v předchozí době byl širším okolím v návaznosti na své vlastní počínání vnímán jako problematický či zastávající morálně pochybné názory, může být různé povahy a různě ovlivňovat obraz dané osoby ve veřejném prostoru; dopady negativní pověsti tak nepochybně nelze generalizovat a je třeba je opět hodnotit v kontextu skutkových okolností každého případu. Odvolací soud přitom (způsobem souladným se zmiňovanou judikaturou) postupoval a zohlednil též to, že žalobci byli již z dřívějšíka známí pro svou inklinaci k pravicovému extremismu, což do určité míry paradoxně umocnilo negativní dopady reportáže (zavádějící kombinace fotografií s podávanou informací se jevila být věrohodnější), aniž by však tuto okolnost kladl k tíži dovolatelky. Spočíval-li ovšem zásah do osobnostních práv v tom, že žalobci byli neopodstatněně spojeni s rasově motivovaným žhářským útokem v celoplošném televizním zpravodajství, tedy vlastně se závažnou násilnou trestnou činností, nikoliv pouze s náklonností k politickému extremismu, a nejednalo se tak o pouhé zopakování veřejně známých informací, nebylo namíste uvažovat o tom, že by snad byl zásah špatnou pověstí v podstatě zkonsumován. Došlo tedy k zásahu nad rámec toho, jak byli doposud žalobci ve svém okolí vnímáni, neboť je rozdíl mezi špatnou pověstí pro politické názory a špatnou pověstí pro kriminální činnost. Úvahy odvolacího soudu zohledňující způsob, jakým se již dříve žalobci prezentovali, při posouzení intenzity zásahu a jeho dopadů a následném stanovení výše tomu odpovídajícího zadostiučinění, jsou proto zcela korektní a úměrné zjištěným okolnostem, tedy celkově přiměřené.

Je přitom zřejmé, že je posuzován razantní zásah srovnatelný s porušením principu presumpce neviny (tím spíše, že žalobci nebyli v reportované věci ani osobami obviněnými), který je velmi významnou hodnotou, chráněnou nastavením dosti přísných podmínek, za jakých může být poskytována informace o něčí vině v trestněprávní rovině. Je tomu tak proto, že neoprávněně označení narušující tuto presumpci má obzvláště závažný dopad do cti a důstojnosti dotčené osoby. K porušení tedy dochází, jestliže veřejně sdělená informace ohledně osoby obviněné z trestného činu (či jen podezřelé) odráží názor, že je vinná, předtím, než jí vina byla prokázána zákonným způsobem. I když vina není formálně konstatována, postačí existence určité úvahy naznačující, že je na obviněného nahlíženo již jako na vinného. Zásadní rozdíl je proto třeba činit mezi tvrzením, že někdo je pouze podezřelý ze spáchání trestného činu, a jasným prohlášením, že se dotčená osoba dopustila daného činu, aniž by byla pravomocně odsouzena; nejen veřejní činitelé ale i mediální subjekty jsou povinni pečlivě volit svá slova

(srov. zejm. rozsudky Evropského soudu pro lidská práva ve věcech *Khuzhin a další proti Rusku* ze dne 23. 10. 2008, stížnost č. 13470/02, *Böhmer proti Německu* ze dne 3. 10. 2002, stížnost č. 37568/97, a *Nešták proti Slovensku* ze dne 27. 2. 2007, stížnost č. 65559/01, dále též např. nález Ústavního soudu ze dne 27. 1. 2016, sp. zn. I. ÚS 1965/15). Z toho vyplývá, že reportáž navozující dojem, že označená osoba se dopustila trestného činu, ač ve skutečnosti pro něj není ani stíhána, je velmi významným zásahem do osobnostních práv, k jehož odčinění zpravidla nepostačí jiné formy zadostiučinění než peněžité náhrada. Lze tak uzavřít, že příklon dotčené osoby k radikálním politickým směrům není okolností, která by bez dalšího vylučovala přiznání peněžité náhrady za zásah do její cti způsobený podáním zavádějící či nepravdivé informace o zapojení této osoby do závažné násilné trestné činnosti.

Opodstatněné není tvrzení dovolatelky, že by v napadeném rozhodnutí bylo jednostranně přerováváno právo na ochranu osobnosti a soukromého života a limitováno právo žalované na svobodu projevu způsobem příčícím se dovolatelkou odkazovaným rozhodnutím Ústavního soudu (jeho nálezu ze dne 9. 2. 1998, sp. zn. IV. ÚS 154/97, či nálezu ze dne 4. 4. 2005, sp. zn. IV. ÚS 146/04). Odvolací soud se sice explicitně k otázce střetu práva na svobodu projevu a na ochranu osobnosti nevyjadřoval, jeho závěry jsou však založené na Ústavním soudem vyžadovaném náležitém zohlednění relevantních faktorů (k tomu srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 23. 6. 2015, sp. zn. II. ÚS 577/13) a souladné s tezemi předestřenými k této otázce např. v nálezu Ústavního soudu ze dne 8. 2. 2000, sp. zn. I. ÚS 156/99, podle nichž být novináři prezentovaná skutková tvrzení nemusí být zcela přesná, mělo by celkové vyznění konkrétní informace odpovídat pravdě. Právě tato podmínka pak nebyla při ztotožnění žalobců s pachatelem útoku splněna. Ani prostřednictvím odkazu dovolatelky na nález Ústavního soudu ze dne 4. 4. 2005, sp. zn. ÚS 146/04, vyslovující se k šíření informací o osobách veřejně činných, či na rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva stran optimálního způsobu odčinění zásahu do osobnostních práv a subsidiarity peněžního zadostiučinění, přitom není identifikován zásah do základních práv dovolatelky, jenž by bylo namísto napravit v rámci dovolacího řízení.

Namítá-li dále dovolatelka, že nabízenou vysvětlující reportáží bylo možno tvrzené újmě zčásti předejít, a takto utrpenou újmu pak nelze klást k její tíži, nespojuje tuto svou výhradu s řádným vymezením dovolacího důvodu nesprávného právního posouzení ve smyslu § 241a odst. 1 o. s. ř., neboť jí především předkládá svou důkazně nepodpořenou verzi možného vývoje skutkových okolností. Odvolací soud ve svých úvahách o přiměřeném zadostiučinění přihlédl i k nabízeným a žalobci nevyužitým formám satisfakce a jejich potenciálně širším dopadům, nicméně při konfrontaci se závažností předmětného zásahu do osobnostních práv ani tak neměl za zcela vyloučený nárok na peněžité zadostiučinění. Přístup odvolacího soudu reflektuje pojetí peněžní náhrady jako prostředku sloužícího ke zmírnění následků újmy, nikoliv její reparače v plném rozsahu (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2011, sp. zn. 30 Cdo 4380/2009, či usnesení Ústavního soudu ze dne 19. 9. 2017, sp. zn. I. ÚS 1041/17), čemuž odpovídá i nemožnost a zbytečnost exaktního odlišení odstranitelné a neodstranitelné újmy.

Poukaz na to, že žalobci svůj nárok na kompenzaci nemajetkové újmy zakládali z velké části na skutečnostech, jež se váží k újmě majetkové, opět postrádá propojení s právní otázkou způsobitou založit důvodnost dovolání. Zmíněné žalobci tvrzené skutečnosti se totiž v úvahách odvolacího soudu shrnujících podstatné momenty pro určení formy náhrady neodrazily, což činí argumentaci žalované v tomto směru bezpředmětnou.

Jelikož tedy dovoláním napadené rozhodnutí je z pohledu uplatněných dovolacích námitek správné, Nejvyšší soud dovolání podle § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. zamítl.

2.

Spolek. Neplatnost rozhodnutí orgánu spolku.

§ 258 obč. zák.

Návrh na vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu spolku podle § 258 obč. zák. může (bez dalších podmínek) podat člen spolku.

Kromě člena spolku je oprávněn podat návrh na vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu spolku i ten, kdo na tom má zájem hodný právní ochrany.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2020, sp. zn. 27 Cdo 458/2019

Z odůvodnění:

Návrhem na zahájení řízení podaným u městského soudu dne 30. 4. 2015 se navrhovatelka domáhá vyslovení neplatnosti rozhodnutí přijatých náhradní valnou hromadou Českého výboru pro UNICEF konanou dne 25. 3. 2015.

Městský soud usnesením ze dne 15. 12. 2016, č. j. 80 Cm 148/2015-66, návrh zamítl (výrok I.) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok II.).

Soud prvního stupně vyšel z toho, že:

1. Český výbor pro UNICEF (dále též jen „spolek“) je právnickou osobou zřízenou na základě povolení Ministerstva vnitra podle zákona č. 116/1985 Sb., o podmínkách činnosti organizací s mezinárodním prvkem v Československé socialistické republice, jako zvláštní organizace pro zastoupení českých zájmů v Dětském fondu OSN (UNICEF) se sídlem v New Yorku, USA.
2. Dne 23. 3. 2015 navrhovatelka zaslala e-mail několika desítkám osob (včetně A. M., předsedkyně revizní komise spolku) s obecnými stížnostmi na chod spolku.
3. Dne 25. 3. 2015 se konala náhradní valná hromada spolku, na jejímž programu byla prezentace hlavních projektů a rozpočtu na rok 2015, úprava stanov, zrušení členství dlouhodobě neaktivních osob, volba členů výkonné rady spolku a poradní komise výboru spolku.
4. Dne 30. 4. 2015 podala navrhovatelka návrh na vyslovení neplatnosti rozhodnutí přijatých náhradní valnou hromadou spolku.
5. V době podání návrhu byla navrhovatelka členkou spolku. Ke dni 30. 6. 2015 se svého členství ve spolku vzdala.

Soud prvního stupně se především zabýval otázkou aktivní věcné legitimace navrhovatelky ve smyslu § 258 zák. č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále též jen „obč. zák.“). Protože v průběhu řízení navrhovatelka přestala být členkou spolku a ztratila tak svou původní aktivní věcnou legitimaci, zkoumal soud, zda navrhovatelka má na vyslovení neplatnosti rozhodnutí zájem hodný právní ochrany. Soud dospěl k závěru, podle něhož rozhodnutí náhradní valné hromady spolku (vzhledem k programu) nemohla mít dopad do právních poměrů navrhovatelky založených jejím vztahem ke spolku, neboť se jí žádným způsobem nedotýkala.

Navrhovatelka se podle soudu navíc měla „ve smyslu“ § 258 obč. zák. obrátit na revizní komisi spolku za účelem „vyřešení tohoto konkrétního problému“. E-mail navrhovatelky ze dne 23. 3. 2015 soud nepovažoval za „podnět k revizní komisi týkající se usnesení náhradní valné hromady konané dne 25. 3. 2015“.

Soud prvního stupně proto uzavřel, že navrhovatelka není aktivně věcně legitimována k podání návrhu na zahájení řízení.

Vrchní soud k odvolání navrhovatelky v záhlaví označeným usnesením usnesení soudu prvního stupně potvrdil (první výrok) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (druhý výrok).

Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně a ztotožnil se s jeho právním závěrem, podle něhož navrhovatelka svou aktivní věcnou legitimaci v průběhu řízení ztratila. Při výkladu pojmu „zájem hodný právní ochrany“ odvolací soud vyšel z dosavadní judikatury, podle níž „pro úspěšnost podaného návrhu je především třeba, aby napadené rozhodnutí zasáhlo do práv osoby, jež podala návrh; intenzitu takového zásahu je nutné vzhledem k zásadě spolkové autonomie posuzovat zdrženlivě, se zřetelem ke konkrétním okolnostem případu“.

Navrhovatelkou tvrzený zájem hodný právní ochrany „pramení zejména z její dlouhodobé nespokojenosti s vnitřním uspořádáním poměrů ve spolku, s jeho vedením a s manažerskými praktikami a z kritiky činnosti spolku“. Tyto skutečnosti odvolací soud nepovažoval za dostačující. Rozhodující pro něj bylo, že napadená rozhodnutí „nikterak významně do sféry práv navrhovatelky negativně nezasáhla ani nezasahují“.

Navrhovatelka podle odvolacího soudu směšuje dva rozdílné pojmy – zájem hodný právní ochrany a veřejný zájem. Spolek je „soukromoprávní právnickou osobou, od státu oddělenou, a proto nelze na jeho samosprávu a činnost vztahovat hledisko veřejného zájmu“.

K vyčerpání interního spolkového přezkumu odvolací soud uvedl, že tento požadavek se neuplatní za situace, brojí-li člen spolku proti jinému rozhodnutí než proti rozhodnutí o svém vyloučení ze spolku, a stanovy neurčí orgán oprávněný k přezkumu tohoto jiného rozhodnutí. Protože ze stanov spolku takový postup nevyplývá, nebyla navrhovatelka povinna dovolávat se neplatnosti napadených rozhodnutí u revizní komise.

Námítce navrhovatelky, podle níž rozhodnutí přijatá náhradní valnou hromadou odporují dobrým mravům, a tudíž se na ně hledí, jako by nebyla přijata, není možné podle odvolacího soudu přisvědčit. Nelze dovodit, že rozpočet na rok 2015 se přičítá dobrým mravům, neboť ze zprávy UNICEFU vyplývá, že každý rok provádí kontrolu národních výborů UNICEF a „ve vztahu k účastníkovi nemá o kvalitě a efektivitě jeho současného řízení a managementu pochybnosti“.

Proti usnesení odvolacího soudu podala navrhovatelka dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 zák. č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), majíc za to, že rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení otázek hmotného práva, které nebyly v rozhodování odvolacího soudu dosud přímo řešeny.

Podle obsahu dovolání jde o otázky

1. trvání aktivní věcné legitimace člena spolku, který byl v průběhu řízení o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady ze spolku vyloučen,
2. výkladu pojmu „zájem hodný právní ochrany“ a
3. „nicotnosti“ rozhodnutí orgánu spolku přijatých na valné hromadě, jejíž průběh „se přičil všem základním zásadám řádného a transparentního průběhu nejvyššího orgánu spolku“.

Dovolatelka považuje výklad odvolacího soudu, podle něhož navrhovatel ztrácí aktivní věcnou legitimaci v řízení o vyslovení neplatnosti orgánu spolku zánikem členství ve spolku, za rozporný se „základními zásadami práva a za hranici ústavnosti“. Každý spolek by totiž mohl „zbavit svého člena práva dosáhnout soudního rozhodnutí prostě tím, že by jej v průběhu soudního řízení vyloučil ze svých řad“.

Dovolatelka má dále za to, že „zájem hodný právní ochrany“ podle § 258 obč. zák. má „rozsah širší než jen dopad na právní poměry člena založené jeho právním vztahem ke spolku“. Zájem na tom, aby rozhodnutí nejvyššího orgánu spolku netrpělo vadami, je zájmem celého spolku a jeho každého člena. Podle dovolatelky „návrh na vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu spolku tak není pouze prostředkem ochrany individuálních práv, ale představuje především nástroj ochrany spolku, resp. všech osob oprávněných takový návrh podat, jakož i dalších osob ... jež mohou být těmito

vnitřními poměry dotčeny“. Tím, že „bylo manipulováno s hlasováním při schvalování rozpočtu spolku na rok 2015 v rozsahu 60 000 000 Kč“, došlo k zásahu do zájmu všech členů spolku.

Podle dovolatelky trpí přijatá rozhodnutí vadou, která zakládá jejich nicotnost. Tato vada spočívá v tom, že existuje několik verzí seznamu členů, a spolek proto neví, kdo jsou jeho členové. Výsledek hlasování náhradní valné hromady byl ovlivněn „prostřednictvím“ zaměstnanců spolku hlasujících místo jeho členů.

Dovolatelka navrhuje, aby Nejvyšší soud usnesení odvolacího soudu, jakož i usnesení soudu prvního stupně, zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Spolek ve vyjádření k dovolání navrhuje, aby Nejvyšší soud dovolání jako nepřipustné odmítl, popř. aby je jako nedůvodné zamítl.

Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř. k řešení jím otevřená otázka aktivní věcné legitimace k podání návrhu na vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu spolku podle § 258 a násl. obč. zák., v rozhodování odvolacího soudu dosud nevyřešené.

Podle § 126 odst. 2 zák. č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěrenských fondů (dále též jen „z. v. r.“), mezinárodní nevládní organizace a zvláštní organizace pro zastoupení zájmů České republiky v mezinárodních nevládních organizacích, které byly zřízeny nebo kterým bylo povoleno mít sídlo v České republice podle zákona č. 116/1985 Sb., o podmínkách činnosti organizací s mezinárodním prvkem v Československé socialistické republice, ve znění pozdějších předpisů, se považují za spolky podle občanského zákoníku.

Podle § 258 obč. zák. každý člen spolku nebo ten, kdo na tom má zájem hodný právní ochrany, může navrhnout soudu, aby rozhodl o neplatnosti rozhodnutí orgánu spolku pro jeho rozpor se zákonem nebo se stanovami, pokud se neplatnosti nelze dovolat u orgánů spolku.

Podle § 259 obč. zák. právo dovolat se neplatnosti rozhodnutí zaniká do tří měsíců ode dne, kdy se navrhovatel o rozhodnutí dozvěděl nebo mohl dozvědět, nejpozději však do jednoho roku od přijetí rozhodnutí.

Podle § 154 odst. 1 o. s. ř. pro rozsudek je rozhodující stav v době jeho vyhlášení.

Podle § 167 odst. 2 o. s. ř., není-li dále stanoveno jinak, užije se na usnesení přiměřeně ustanovení o rozsudku.

Jelikož Český výbor pro UNICEF je právnickou osobou zřízenou na základě povolení Ministerstva vnitra podle zákona č. 116/1985 Sb., o podmínkách činnosti organizací s mezinárodním prvkem v Československé socialistické republice, jako zvláštní organizace pro zastoupení českých zájmů v Dětském fondu OSN (UNICEF) se sídlem v New Yorku, USA, považuje se v souladu s § 126 odst. 2 z. v. r. za spolek.

Ustanovení § 258 a násl. obč. zák. upravuje podmínky, za nichž může být rozhodnutí orgánu spolku přezkoumáno soudem. Právo obrátit se na soud přitom omezuje jak z hlediska osobního, tak i z hlediska věcného a časového. Uplatnit je může toliko člen spolku nebo ten, kdo na tom má zájem hodný právní ochrany (osobní omezení), pouze tehdy, je-li rozhodnutí orgánu spolku v rozporu se zákonem nebo se stanovami (omezení věcné), a pouze do uplynutí prekluzivní lhůty uvedené v § 259 obč. zák. (omezení časové).

Z ústavního principu spolkové autonomie (viz čl. 20 Listiny základních práv a svobod) vyplývá (mimo jiné) i princip minimalizace soudních zásahů do vnitřních poměrů spolku (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2017, sp. zn. 28 Cdo 5249/2015, a v něm citovanou judikaturu).

Právě s ohledem na princip spolkové autonomie proto zákon omezuje oprávnění soudu zasahovat do vnitřních poměrů spolku pouze na ta rozhodnutí, jejichž případnou nezákonnost (či rozpor se stanovami) nelze napravit uvnitř dotčeného spolku (prostřednictvím rozhodnutí některého z jeho

orgánů), s tím, že subjektivní prekluzivní lhůta k podání návrhu na vyslovení neplatnosti takového rozhodnutí podle § 259 obč. zák. může začít běžet až od okamžiku, kdy se navrhovatel dozvěděl nebo mohl dozvědět právě o tom rozhodnutí, které lze napadnout u soudu (tj. o rozhodnutí, které již nelze napadnout u orgánu spolku); srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2018, sp. zn. 29 Cdo 5859/2016.

Princip minimalizace soudních zásahů do vnitřních poměrů spolku se ostatně projevuje též v § 260 obč. zák., které (za podmínek v něm uvedených) ukládá soudu neplatnost rozhodnutí orgánu spolku nevysslovit, i když je takové rozhodnutí v rozporu se zákonem či stanovami (k výkladu tohoto ustanovení srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2019, sp. zn. 27 Cdo 787/2018).

Principy spolkové autonomie a minimalizace soudních zásahů do vnitřních poměrů spolku je proto nutné též poměřovat pravidlo upravující okruh osob oprávněných k podání návrhu na vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu spolku. V této souvislosti Nejvyšší soud připomíná, že řízení o vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu spolku, ačkoliv je nesporným řízením, a to řízením ve statusových věcech právnických osob ve smyslu § 85 písm. a) zák. č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních – dále též jen „z. ř. s.“ (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 7. 2018, sp. zn. 29 Cdo 3307/2016, uveřejněné pod č. 87/2019 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), může být zahájeno pouze na návrh (§ 13 odst. 1 věta první z. ř. s. ve spojení s § 258 obč. zák.). Navrhovatel, kterým může být pouze osoba v zákoně uvedená, je zásadně povinen tvrdit a prokázat rozhodné skutečnosti, na nichž svou aktivní věcnou legitimaci zakládá.

Zákon v první řadě stanoví, že návrh na vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu spolku může (bez dalších podmínek) podat člen spolku. Je tomu tak proto, že rozhodnutí orgánu spolku zpravidla má dopady do poměrů členů spolku (jakožto osob „tvořících“ spolek coby právnickou osobu korporativního typu). Pominout nelze ani legitimní zájem členů spolku na tom, aby orgány spolku rozhodovaly v souladu se zákonem a stanovami.

Kromě člena spolku je oprávněn podat návrh na vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu spolku i ten, kdo na tom má zájem hodný právní ochrany.

Obsah tohoto pojmu zákon blíže nevymezuje, ačkoliv jej na více místech používá (kromě § 258 např. i v § 209, § 236 odst. 2, § 260, § 319 odst. 3, § 1569 odst. 2 a § 1761 obč. zák.). Je nepochybné, že při doslovném (jazykovém) výkladu lze pod pojmem „zájem hodný právní ochrany“ nalézt širší skupinu zájmů než těch, jež spadají pod pojem „právní zájem“, zákonem rovněž často používaný (např. v § 66 odst. 2, § 71 odst. 1, § 72, § 153 odst. 3, § 165 odst. 1, § 172, § 191 odst. 2, § 209 odst. 1, § 212 odst. 2, § 301 odst. 1 obč. zák. a v mnoha dalších ustanoveních).

Při výkladu pojmu „právní zájem“ Nejvyšší soud dovodil, že takový zájem má konkrétní osoba pouze tehdy, je-li přímo dotčeno její právní postavení, tj. její práva a povinnosti vyplývající z hmotného práva, přičemž pouhý „morální“, „majetkový“ nebo jiný „neprávní“ zájem nepostačuje (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 2019, sp. zn. 27 Cdo 3483/2017, a judikaturu v něm citovanou).

Pro naplnění pojmu „zájem hodný právní ochrany“ naopak není obecně vyloučeno, že se kromě právního zájmu může jednat i o pouhý „morální“, „majetkový“ nebo jiný „neprávní“ zájem, jenž bude nutné právem chránit. Vždy však bude záležet na výkladu příslušného zákonného ustanovení, jež tohoto pojmu používá, a na poměrech konkrétní věci.

S ohledem na principy spolkové autonomie a minimalizace soudních zásahů do vnitřních poměrů spolku je nutné především dovodit, že smyslem (účelem) přiznání oprávnění nečlenovi spolku domáhat se vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu spolku je ochrana takového jeho zájmu, jenž převáží právo spolku (jeho orgánů) spravovat si své vnitřní záležitosti nezávisle na třetích osobách.

Není proto pochyb o tom, že právo domáhat se vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu spolku bude mít zejména nositel právního zájmu, tj. ten, komu takové rozhodnutí ukládá povinnost, odebírá

právo, popř. jinak mění jeho právní postavení, a to bez ohledu na to, zda orgán spolku měl působnost v této záležitosti vůbec rozhodnout (srov. § 90 odst. 1 z. ř. s.).

Výjimečně lze též připustit ochranu jiného než právního zájmu nečlena spolku, bude-li zásah do tohoto zájmu natolik intenzivní, že se poskytnutí takové ochrany bude jevit jako zjevně spravedlivé.

Uvažovat lze například o právu členů volených orgánů spolku domáhat se vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu spolku, které zasahuje do vztahu mezi nimi a spolkem, popř. které se týká záležitostí spadajících do působnosti dotčeného voleného orgánu. Zájem hodný právní ochrany v takovém případě může spočívat v povinnosti vykonávat funkci s péčí řádného hospodáře.

Za zájem hodný právní ochrany ve smyslu § 258 obč. zák. naopak nelze bez dalšího považovat např. pouze obecně vymezený společenský (veřejný) zájem na tom, aby rozhodnutí orgánu spolku bylo v souladu se zákonem (stanovami), a to ani tehdy, jde-li o právnickou osobu založenou za účelem zastoupení zájmů České republiky v mezinárodních nevládních organizacích. Stejně tak nepostačuje (jak se mylně domnívá dovolatelka), založí-li navrhovatel, který není členem spolku, svou aktivní věcnou legitimaci pouhým poukazem na zájem samotného spolku nebo jeho členů na tom, aby napadené rozhodnutí orgánu spolku „netrpělo vadami“, anebo na „dlouhodobé nespokojenosti s vnitřním uspořádáním poměrů ve spolku, s jeho vedením a s manažerskými praktikami a z kritiky činnosti spolku“.

Z § 154 odst. 1 o. s. ř., jež se v souladu s § 167 odst. 2 o. s. ř. přiměřeně užije též na usnesení, vyplývá, že navrhovatel musí být členem spolku, resp. musí mít zájem hodný právní ochrany na vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu spolku, nikoliv (pouze) v době zahájení řízení, nýbrž především v době vyhlášení rozhodnutí soudu ve věci samé (ať už jde o rozhodnutí soudu prvního stupně nebo soudu odvolacího; viz § 211 o. s. ř.). Ztratí-li v průběhu řízení tuto vlastnost, přestává být osobou aktivně věcně legitimovanou, což se projeví v rozhodnutí o zamítnutí podaného návrhu. Zanikne-li navrhovatel v průběhu řízení členství ve spolku, může být i přes tuto skutečnost s návrhem úspěšný, prokáže-li, že má na vyslovení neplatnosti napadeného rozhodnutí orgánu spolku zájem hodný právní ochrany.

V poměrech projednávané věci dovolatelce v průběhu soudního řízení zaniklo členství ve spolku. S návrhem na vyslovení neplatnosti napadených rozhodnutí valné hromady spolku proto mohla být úspěšná pouze tehdy, prokázala-li by zájem hodný právní ochrany.

Závěr odvolacího soudu, podle něhož dovolatelka není osobou aktivně věcně legitimovanou k podání návrhu, neboť neprokázala, že napadenými rozhodnutími o rozpočtu spolku na rok 2015, úpravě stanov, zrušení členství dlouhodobě neaktivních osob a o volbě členů výkonné rady a poradní komise byla dotčena ve svých zájmech hodných právní ochrany, je tudíž správný.

Není-li dovolatelka osobou aktivně věcně legitimovanou k podání návrhu na vyslovení neplatnosti rozhodnutí valné hromady spolku, nemůže soud v řízení o takovém návrhu přezkoumávat nejen platnost napadených rozhodnutí, nýbrž ani to, zda se na taková rozhodnutí hledí, jako by nebyla přijata (srov. již shora citovaný § 90 odst. 1 z. ř. s., jakož i důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2018, sp. zn. 29 Cdo 4727/2016, z nichž plyne, že na určení, že nejde o rozhodnutí orgánu spolku, musí mít navrhovatel naléhavý právní zájem). Nejvyšší soud se tudíž nemohl zabývat dovolatelkou otevřenou otázkou „nicotnosti“ rozhodnutí orgánu spolku přijatých na valné hromadě, jejíž průběh „se přičil všem základním zásadám řádného a transparentního průběhu nejvyššího orgánu spolku“.

Jelikož se dovolatelce prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu a jeho obsahového vymezení správnost rozhodnutí odvolacího soudu zpochybnit nepodařilo a jelikož Nejvyšší soud neshledal ani jiné vady, k jejichž existenci přihlíží u přípustných dovolání z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 věta druhá o. s. ř.), dovolání podle § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. zamítl.

3.

Předkupní právo. Přestavek.

§ 3056, § 3059 obč. zák.

Ustanovení o přestavku se nepoužije, zasahuje-li trvalá stavba zřízená nikoliv jen malou částí na vlastním pozemku na nikoliv malou část cizího pozemku.

Předkupní právo vlastníka stavby vůči vlastníkovi pozemku, upravené v § 3056 obč. zák. ve spojení s § 3059 obč. zák. se týká jen toho pozemku, na kterém leží převážná část stavby. „Vlastník stavby“ (vlastník pozemku, jehož součástí je stavba, přesahující na sousední pozemek) nemá předkupní právo proti vlastníkovi sousedního pozemku, na kterém se nachází menší část stavby.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2020, sp. zn. 22 Cdo 1995/2020

Z odůvodnění:

Žalobkyně se domáhala nahrazení projevu vůle žalovaného 1) uzavřít s ní kupní smlouvu, jejímž předmětem by byl prodej pozemku žalovaného 1) par. č. 2314/11 v katastrálním území B. u V. (dále též jen „pozemek“). Žalobkyně tvrdila, že je vlastnící staveb na předmětném pozemku, a to zastřešeného výběhu kravína s krmným korytem, požární nádrže a vnitroareálové pozemní komunikace. Z tohoto důvodu jí mělo svědčit předkupní právo podle § 3056 zák. č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů („obč. zák.“), které však bylo porušeno, neboť žalovaný 2) prodal pozemek žalovanému 1). Navrhovala též, aby soud určil, že žalovaný 2) je vlastníkem pozemku p. č. 2314/11 ve stejném katastrálním území; v této části nebyl zamítavý rozsudek napaden dovoláním a žalovaný 2) není účastníkem dovolacího řízení.

Okresní soud („soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 28. 2. 2019, č. j. 38 C 429/2018-84, žalobu zamítl a rozhodl o nákladech řízení.

Soud prvního stupně uvedl, že zastřešený výběh s krmným žlabem není samostatnou stavbou, s jejímž vlastnictvím by bylo spojeno předkupní právo k pozemku, na němž se nachází. Zastřešení výběhu s krmným korytem je zjevně součástí stavby stáje č. e. 30, která se se z převážné části nachází na pozemku p. č. 391/2, který je ve vlastnictví žalobkyně. Stavba stáje č. e. 30 se tak včetně všech svých součástí stala podle § 3058 obč. zák. ve spojení s § 3059 obč. zák., příp. podle § 3054 obč. zák., ve spojení s § 3059 obč. zák., součástí pozemku p. č. 391/2. Jestliže se však stavba stáje č. e. 30 včetně uvedeného přístřešku stala součástí pozemku p. č. 391/2, není s jejím vlastnictvím spojeno předkupní právo podle § 3056 obč. zák. K pozemkům, na něž menší částí přesahuje, se předkupní právo nevztahuje, neboť tyto „přesahy“ je na místě řešit podle ustanovení o přestavku (viz § 3059 a § 1087 obč. zák.). Proto v souvislosti s žalobkyní tvrzenou stavbou „výběhu kravína s krmným žlabem“ předkupní právo žalobkyně k pozemku p. č. 2314/11 nevzniklo, a nemohlo tedy být ani kupní smlouvou uzavřenou mezi žalovanými porušeno.

Předkupní právo k pozemku není spojeno ani s vlastnictvím „obslužné vnitroareálové pozemní komunikace“. Tento závěr soud prvního stupně opřel o dva argumenty. První vychází z předpokladu, že předmětná komunikace není samostatnou věcí v právním smyslu slova, ale představuje pouze zpracování a ztvárnění povrchu pozemku. Není-li „obslužná vnitroareálová asfaltová komunikace“ samostatnou věcí, je součástí pozemků, na nichž se nachází a předkupní právo podle § 3056 obč. zák. ve vztahu k ní nepřipadá vůbec v úvahu.

Druhý argument vychází z předpokladu, že „obslužná vnitroareálová asfaltová komunikace“ je stavbou spojenou se zemí pevným základem, a je tedy samostatným předmětem vlastnického práva. Pokud by předmětná komunikace nacházející se mimo jiné rovněž částečně na pozemku p. č. 2314/11

byla samostatnou stavbou, nacházela by se převážnou částí na jiných pozemcích (zejména na pozemcích p. č. 2322/3, 2322/5, 2323/3, 2323/4 a 2323/9). Ve vztahu k pozemkům, na něž stavba nezasahuje svou převážnou částí, se předkupní právo podle § 3056 obč. zák. neuplatní.

A dále: V daném případě by v § 3056 obč. zák. zakotvená vzájemnost předkupního práva vlastníka stavby k pozemku, na němž se stavba nachází, a předkupního práva vlastníka pozemku ke stavbě na něm se nacházející nemohla dojít naplnění, neboť by nedávalo dobrý smysl, aby si vlastník pozemku, na nějž předmětná stavba zasahuje jen menší částí, nárokoval převod vlastnického práva k celé stavbě.

Ohledně „požární nádrže“, určené k zabezpečení požární ochrany celého souboru staveb ve vlastnictví žalobkyně, dospěl soud k závěru, že i pokud by tato požární nádrž byla samostatnou věcí – stavbou ve vlastnictví žalobkyně, což bylo jinak mezi stranami sporné, předkupní právo žalobkyně k pozemku p. č. 2314/11, na jehož malé části se tato stavba nachází, by její vlastnictví žalobkyni nezakládalo. To proto, že předmětná požární nádrž byla vybudována společně se stavbami č. e. 29 a č. e. 30 (odchovny jalovic) v roce 1976 a jejím účelem bylo zabezpečení požární ochrany těchto staveb. Účelem předmětné požární nádrže bylo a je, aby se jí trvale užívalo společně se stavbami č. e. 29 a č. e. 30 coby věcmi hlavními v rámci jejich hospodářského určení. „Z tohoto důvodu tak předmětná požární nádrž představuje ve smyslu § 510 obč. zák. příslušenství zmíněných staveb č. e. 29 a č. e. 30 coby věcí hlavních, přičemž ve vztahu k ní se uplatní vyvratitelná právní domněnka, podle níž se má za to, že právní jednání a práva a povinnosti týkající se věci hlavní týkají se i jejího příslušenství. Pokud by se však s požární nádrží tvořící jinak příslušenství staveb nacházejících se na jiných pozemcích mělo pojit předkupní právo ve smyslu § 3056 obč. zák., byl by tím zcela popřen deklarovaný a hospodářsky zcela pochopitelný účel, aby příslušenství zásadně sdílelo osud věci hlavní. Vzhledem k tomu, že předkupní právo podle § 3056 obč. zák. je koncipováno jako vzájemné předkupní právo vlastníka stavby k pozemku, na němž se stavba nachází, a předkupní právo vlastníka pozemku ke stavbě na něm se nacházející, znamenalo by jeho uplatnění na stavbu tvořící příslušenství stavby jiné, postavené na jiném pozemku jiného vlastníka, absurdní situaci. Vlastník pozemku, na němž je stavba tvořící příslušenství stavby jiné (hlavní) postavené nadto na zcela jiném pozemku jiného vlastníka, by se mohl v případě prodeje této hlavní stavby domáhat, aby mu bylo její příslušenství, postavené na jeho pozemku, nabídnuto ke koupi, což by zcela absurdně popíralo již zmíněný účel, pro který příslušenství věci hlavní sdílí její osud. Uplatnění předkupního práva podle § 3056 obč. zák. tak ve vztahu ke stavbě, která tvoří příslušenství stavby jiné postavené na pozemku vlastníka odlišného od vlastníka pozemku, na němž je toto příslušenství postaveno, nepřipadá v úvahu“.

Protože soud dospěl k závěru o neexistenci předkupního práva žalobkyně k pozemku p. č. 2314/11 i za situace, kdy by žalobkyně skutečně byla vlastnící předmětné požární nádrže jako samostatné věci, neprováděl, stejně jako v případě shora uvedené pozemní komunikace, dále dokazování k otázce, zda žalobkyně je skutečně vlastnící této požární nádrže a zda tato je samostatnou věcí, předmětem vlastnického práva.

Protože se ani s jednou z žalobkyní uvedených staveb, umístěných částečně či zcela na pozemku p. č. 2314/11, předkupní právo podle § 3056 obč. zák. k pozemku (jeho poměrné části) nepojí, soud prvního stupně žalobu zamítl.

Krajský soud („odvolací soud“) rozsudkem ze dne 13. 2. 2020, č. j. 58 Co 140/2019-139, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně a rozhodl o nákladech řízení.

Odvolací soud konstatoval, že rozsudek soudu prvního stupně je řádně odůvodněn, a tento soud dospěl ke správným skutkovým a právním závěrům. Dále uvedl, že soud prvního stupně a rovněž odvolací soud – oproti tvrzení žalobkyně – všechny vzájemné souvislosti posoudily. Žalobkyně podniká na cizích pozemcích; není sebemenšího důvodu, proč by její vlastnické právo či její právo podnikat mělo být povýšeno nad vlastnická práva jiných osob.

Odvolací argumentace, že není důvod pro výklad, že zákonné předkupní právo podle § 3056 obč. zák. svědčí pouze vlastníkům staveb, jež jsou evidovány v katastru nemovitostí, není zcela jasná, neboť na takovém posouzení odvoláním napadený rozsudek nestojí; vyjadřovat se k ní je proto nadbytečné.

Polemika odvolatelky s výkladem § 3059 obč. zák. ve vztahu k § 3054 až § 3058 obč. zák., jak jej provedl soud prvního stupně, také není případná. Soud prvního stupně ve vztahu k § 3059 obč. zák. přílehavě argumentoval rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 18. 4. 2017, sp. zn. 22 Cdo 4572/2015, který výklad § 3059 podává. Soud prvního stupně – oproti tvrzení žalobkyně – neuzavřel, že uvedené přesahy jsou přestavkem, nýbrž toliko stručně konstatoval slova zákona, konkrétně ustanovení § 3059 in fine, dle něhož „stane-li se stavba součástí tohoto pozemku, použije se ve vztahu k pozemkům, na nichž části stavby přesahují, ustanovení o přestavku.“ Tedy buď se na daný konkrétní případ ustanovení o přestavku vztahovat budou nebo nikoli; pokud nebudou, nenastane jiná situace, než je aktuální stav; prostě nedojde ke splnutí vlastníka stavby a vlastníka pozemku a ani není založeno jejich vzájemné předkupní právo.

Požární nádrž byla vybudována jako příslušenství staveb ve vlastnictví žalobkyně a zůstává jí i nadále, a to bez ohledu na to, k čemu dalšímu byla či je využívána. Je tedy irrelevantní, zda po jejím postavení mohla sloužit pro hasební zásah v případě požáru jiných budov, než evidenčního čísla 29 a 30. Závěr, že k příslušenství nelze (v poměrech dané věci) uplatnit předkupní právo, je správný.

Pokud se týká zpevněné obslužné vnitroareálové komunikace, soud prvního stupně správně rozhodl, proč ve vztahu k ní nepřipadá v úvahu předkupní právo podle § 3056 obč. zák., a to jak za situace, kdy by byla samostatnou věcí v právním slova smyslu, tak za situace, kdy by samostatnou věcí v právním slova smyslu nebyla.

Správné jsou i závěry soudu prvního stupně ohledně zastřešeného výběhu kravína s krmným kořtem.

Ze všech uvedených důvodů odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně jako věcně správný potvrdil.

Proti rozsudku odvolacího soudu, konkrétně těm výrokům, jež „se dotýkají žaloby označené datem 20. 12. 2018, tj. žaloby na nahrazení projevu vůle žalovaného uzavřít kupní smlouvu“, podává žalobkyně („dovolatelka“) dovolání, které opírá o § 237 zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád („o. s. ř.“). Podle ní napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázek hmotného práva, které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny, resp. jsou dovolacím soudem rozhodovány rozdílně anebo by měly být posouzeny jinak. Dovolacím důvodem je nesprávné právní posouzení věci.

Rozsáhlé dovolání kupí otázky zjevně pro přípustnost i důvodnost dovolání nepodstatné, resp. z právního hlediska irrelevantní, mísí – nepřesně vymezené – podmínky přípustnosti a důvodnosti dovolání a jeho stručná a výstižná reprodukce je nesnadná; protože jeho obsah je účastníkům i soudům ve věci rozhodující znám, dovolací soud v zásadě odkazuje na jeho obsah; uvádí zde jen relevantní tvrzení.

Dovolání je podle dovolatelky „přípustné zejména a nikoliv výlučně z toho důvodu, že dovoláním napadená rozhodnutí závisí na vyřešení otázek hmotného práva, jež v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny“. Dovolatelka též uvádí: „Hlavní zákonný dovolací důvod spatřuje dovolatelka ve skutečnosti, že dovoláním napadená rozhodnutí závisí na vyřešení otázek hmotného práva, jež v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny, nebo byly dovolacím soudem rozhodovány rozdílně a měly by být dovolacím soudem posouzeny jinak“.

Podle dovolatelky jde o vyřešení otázek, souvisejících s výkladem a aplikací ustanovení § 3059 obč. zák.; zda v případě, že se stavba nachází na více pozemcích, přičemž největší z těchto pozemků již ve vlastnictví majitele stavby je, se zákonné právo předkupní uplatní při převodu kteréhokoliv z ostatních pozemků, na nichž se stavba nachází.

„V zásadě jde zejména o otázku, zda v případě úplatného převodu pozemku kupní smlouvou, sjednanou mezi osobami nikoli sobě vzájemně blízkými, a to pozemku, na němž se nacházejí stavby neevidované v katastru nemovitostí, existuje zákonné předkupní právo majitele staveb k převáděnému pozemku. Dále, zda zákonné právo předkupní svědčí majiteli staveb zemědělských, jež se nacházejí na převáděném pozemku. Dále, zda zákonné právo předkupní svědčí majiteli staveb, jejichž celková výměra plochy ve svém souhrnu se sice nerovná výměře převáděného pozemku, avšak stavby jsou součástí funkčního hospodářského celku, převáděný pozemek se nachází uvnitř areálu fungující zemědělské farmy dovolatelky a jeho části, nezastavěné stavbami, nemůže vlastníkem pozemku dost dobře užívat.

Zda v případě, že některá ze staveb, jež se nacházejí na převáděném pozemku, je příslušenstvím ostatních staveb, resp. tato stavba má sloužit danému hospodářskému celku (zde zemědělské farmě), pak při převodu pozemku pod touto stavbou je právě z důvodu popsaného charakteru a účelu této stavby zákonné právo předkupní k převáděnému pozemku vyloučeno“. „Dále jde o otázku, zda při aplikaci ustanovení upravujících zákonné právo předkupní, mohou, při rozhodování ve věci samé, být vzaty na zřetel i otázky obecných právních principů a zásad soukromého práva, jakož i to, zda při rozhodování ve věci mají být vzaty v úvahu i takové okolnosti, jako je účelné hospodářské využití existujících majetkových hodnot, v zájmu jejich zachování a rozvoje“.

Navrhuje rozsudek odvolacího soudu změnit tak, že se mění rozsudek soudu prvního stupně ve výroku I tak, že soud nahrazuje projev vůle žalovaného 1) uzavřít se žalobkyní kupní smlouvu, případně navrhuje zrušit rozsudky obou nalézacích soudů a věc vrátit soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalovaný 1) ve vyjádření k dovolání tvrdí, že rozsudky nalézacích soudů jsou věcně správné a nejsou v rozporu s judikaturou Nejvyššího soudu. Dovolání je podle něj vystavěno na nepravdivých tvrzeních. Dovolatelka se pouze snaží domoci vlastnického práva k pozemku, aby zlepšila své postavení v otázce legalizace stavby. Navrhuje dovolání odmítnout.

Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř., že je uplatněn dovolací důvod, uvedený v § 241a odst. 1 o. s. ř. a že jsou splněny i další náležitosti dovolání a podmínky dovolacího řízení (zejm. § 240 odst. 1, § 241 o. s. ř.), napadené rozhodnutí přezkoumal a zjistil, že dovolání je částečně důvodné, pokud jde o uplatnění předkupní ho práva z titulu tvrzeného vlastnictví požární nádrže, ve zbývajících částech je však nedůvodné.

K uplatnění přípustnosti dovolání se uvádí: Dovolatelka tvrdí, že dovoláním napadená rozhodnutí závisí na „vyřešení otázek hmotného práva, jež v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny, nebo byly dovolacím soudem rozhodovány rozdílně a měly by být dovolacím soudem posouzeny jinak“; posledně uvedeným zjevně myslí „jinak, než je posoudil odvolací soud. Tento důvod přípustnosti však na takový případ nesměřuje, v § 237 o. s. ř. jde o to, že má být jinak posouzena otázka, kterou již dovolací soud dříve vyřešil, tedy jde o návrh na odklon od judikatury dovolacího soudu – viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2016, sp. zn. 22 Cdo 1929/2016. To jasně vyplývá i ze slov zákona: „má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak“. Důvod přípustnosti spočívající v tom, že právní otázky jsou dovolacím soudem „rozhodovány rozdílně“, pak mívá na rozpornou judikaturu dovolacího soudu. Z obsahu dovolání je zjevné, že dovolatelka takový rozpor netvrdí – ostatně jde o otázky dosud v judikatuře Nejvyššího soudu neřešené, a i z toho vyplývá, že uvedené důvody přípustnosti dovolání nemohou být dány.

Napadené rozhodnutí však závisí na vyřešení otázek hmotného práva, které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny a které dovolatelka předkládá v dovolání. Jde o to, zda i v případě, že stavba leží na více pozemcích, avšak z převážné části na pozemku jejího vlastníka, a stala se proto jeho součástí (§ 3059 obč. zák.), má vlastník pozemku, ke kterému stavba „přirostla“, předkupní právo vůči vlastníkovi toho zastavěného pozemku, na kterém stavba leží jen z menší části (jestliže ovšem vlastník stavby nenabyl vlastnictví k části sousedního pozemku z titulu přestavku, tedy nejsou splněny podmínky § 1087 odst. 1 obč. zák.). Jinak řečeno, jde o to, zda v případech uvedených v § 3059 obč. zák. je vyloučeno uplatnění předkupního práva vůči pozemku, na kterém není převážná část stavby.

Dále je tu otázka, zda lze předkupní právo podle uvedených ustanovení uplatnit i vůči stavbě, která je příslušenstvím jiné stavby.

Uvedené otázky, na jejichž řešení je rozhodnutí odvolacího soudu založeno, dovolací soud dosud neřešil; dovolání je tak přípustné (§ 237 o. s. ř.).

K předkupnímu právu v případě přesahu části stavby, která se stala součástí pozemku ve vlastnictví vlastníka stavby, na sousední pozemek

Je-li stavba zřízena na několika pozemcích, použijí se § 3056 až 3058 obč. zák. jen ve vztahu k pozemku, na němž je převážná část stavby. Stane-li se stavba součástí tohoto pozemku, použije se ve vztahu k pozemkům, na něž části stavby přesahují, ustanovení o přestavku (§ 3059 obč. zák.).

Vlastník pozemku, na němž je zřízena stavba, která není podle dosavadních právních předpisů součástí pozemku a nestala se součástí pozemku ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona, má ke stavbě předkupní právo a vlastník stavby má předkupní právo k pozemku. Předkupní právo vlastníka pozemku se vztahuje i na podzemní stavbu na stejném pozemku, která je příslušenstvím nadzemní stavby. K ujednáním vylučujícím nebo omezujícím předkupní právo se nepřihlíží (§ 3056 odst. 1 obč. zák.).

Zasahuje-li trvalá stavba zřízená na vlastním pozemku jen malou částí na malou část cizího pozemku, stane se část pozemku zastavěného přestavkem vlastnictvím zřizovatele stavby; to neplatí, nestavěl-li zřizovatel stavby v dobré víře (§ 1087 odst. 1 obč. zák.).

Stojí-li stavba na více pozemcích, předkupní právo k těmto pozemkům přímo z § 3056 obč. zák. nevyplyvá, a je nutno zvážit, zda vyplývá z § 3059 obč. zák.

Z § 3059 obč. zák. se podává, že stavba se při splnění podmínek § 3054 obč. zák. stane součástí pozemku ve vlastnictví dosavadního vlastníka stavby, jestliže na něm leží převážná část stavby. Osud zastavěných částí sousedních pozemků ve vlastnictví jiných osob pak upravuje druhá věta § 3059 obč. zák. tak, že se tu použije ustanovení o přestavku (judikatura v této souvislosti je ustálena v názoru, že tato ustanovení se v takovém případě použijí jen, jsou-li splněny podmínky § 1087 obč. zák. – viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 4. 2017, sp. zn. 22 Cdo 4572/2015, publikovaný pod č. 7/2018 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek).

V projednávané věci je třeba řešit otázku, zda v případě, že stavba je zřízena na více pozemcích a stane se součástí jen jednoho z nich (toho, na kterém je zřízena její převážná část), má vlastník pozemku, jehož součástí se stavba stala, v případě, že nejsou splněny podmínky pro nabytí vlastnického práva k části sousedního zastavěného pozemku podle ustanovení o přestavku (§ 1087 obč. zák.), k této části předkupní právo.

Zasahuje-li trvalá stavba zřízená na vlastním pozemku nikoliv jen malou částí na nikoliv jen malou část cizího pozemku (může jít ale i o případ, kdy zasahuje nikoliv jen malou částí na malou část sousedního pozemku nebo zasahuje malou částí na velkou část sousedního pozemku), nelze použít ustanovení o přestavku. Ustanovení § 3059 věty první obč. zák., je formulováno jasně: „Je-li stavba zřízena na několika pozemcích, použijí se § 3056 až 3058 obč. zák. jen ve vztahu k pozemku, na němž je převážná část stavby. Jinak řečeno, předkupní právo, vlastníka stavby vůči vlastníkovi pozemku, upravené v § 3056 ve spojení s § 3059 obč. zák. (a o toto právo jde v dané věci) se týká jen toho pozemku, na kterém leží převážná část stavby. Vlastník stavby (přesně řečeno vlastník pozemku, jehož součástí je stavba, přesahující na sousední pozemek) v takovém případě nemá předkupní právo proti vlastníkovi sousedního pozemku, na kterém se nachází menší část stavby.

Ke vzájemné vázanosti předkupního práva vlastníka pozemku a vlastníka stavby

Soud prvního stupně vyšel z myšlenky, že předkupní práva vlastníka pozemku a vlastníka stavby jsou na sebe vázána, jsou vzájemná, resp. podmíněná; z jeho úvahy vyplývá závěr, že pokud v konkrétní situaci nemůže jeden z nich předkupní právo uplatnit, nemůže jej uplatnit ani druhý (bod 19 rozsudku *in fine*); tento názor odvolací soud akceptoval. To se pak promítlo do posouzení problému předkupního práva k příslušenství věci (viz níže).

Řešení této otázky soudy v nalézacím řízení však Nejvyšší soud sdílí jen zčásti. Ve většině případů předkupního práva uplatněného v § 3054 obč. zák. a násl. předkupní právo vlastníka pozemku, tak i vlastníka stavby dáno bude, mohou však existovat výjimky. Tak např. je třeba v zásadě (s přihlédnutím ke konkrétním skutkovým okolnostem věci) odeprít předkupní právo vlastníkovu neoprávněné stavby, zejména pokud při jejím zřízení nebyl v dobré víře nebo dokonce jednal úmyslně; to ovšem neznamená, že by vlastník zastavěného pozemku neměl v takovém případě předkupní právo vůči vlastníkovu neoprávněné stavby. Podobně to platí v případě stavby nepovolené z hlediska stavebního práva („černé“); pokud by totiž pozemek, na kterém stojí, získal v důsledku uplatnění předkupního práva vlastníkem takové stavby a stavební úřad nařídil později její odstranění, zůstalo by vlastníkovu stavby vlastnictví pozemku, ke kterému úspěšně uplatnil předkupní právo, zachováno; to je z hlediska zásad spravedlnosti, dobrých mravů i „obyčejného lidského cítění“ (§ 2 odst. 3 obč. zák.) nepřijatelný výsledek. Nic však nebrání přiznat předkupní právo vlastníkovu pozemku k nepovolené stavbě, bude-li toto právo uplatňovat. Bude tak záležet na posouzení konkrétní věci.

K otázce, zda předkupní právo podle § 3056 odst. 1 obč. zák. se uplatní i v případě, že stavba na pozemku je příslušenstvím jiné budovy ve vlastnictví žalobce, ležící na jiném pozemku, než uvedené příslušenství

Soud prvního stupně i odvolací soud uvedly, že vlastník stavby, která je příslušenstvím jiné jeho stavby, ležící na jiném pozemku, nemá vůči vlastníkovu pozemku ohledně této jiné stavby předkupní právo. Jinak řečeno: Leží-li celá stavba vlastníka 2 na pozemku B, a tato stavba je příslušenstvím stavby 1 na pozemku A (v tomto případě patřícímu vlastníkovu staveb 1 i 2), pak vlastník stavby 2 nemá vůči vlastníkovu pozemku B předkupní právo, a vlastník pozemku B nemá předkupní právo ke stavbě 2. Je tomu tak proto, že kdyby vlastník pozemku B měl ke stavbě 2 předkupní právo a úspěšně je uplatnil, přerušil by se hospodářský vztah mezi hlavní věcí – stavbou 1, a jejím příslušenstvím – stavbou 2; to je podle soudů nežádoucí, maří to účel institutu příslušenství věci. Nemůže-li však předkupní právo v tomto případě uplatnit vlastník pozemku B, pak je vzhledem k vzájemnosti předkupních práv, plynoucích z § 3056 odst. 1 obč. zák. („Vlastník pozemku ... má ke stavbě předkupní právo a vlastník stavby má předkupní právo k pozemku“) nemůže ani vlastník stavby 2 uplatnit vůči vlastníkovu pozemku B.

Dovolací soud má jiný právní názor.

Příslušenství věci je vedlejší věc vlastníka u věci hlavní, je-li účelem vedlejší věci, aby se jí trvale užívalo společně s hlavní věcí v rámci jejich hospodářského určení. Byla-li vedlejší věc od hlavní věci přechodně odloučena, nepřestává být příslušenstvím (§ 510 odst. 1 obč. zák.).

Má se za to, že se právní jednání a práva i povinnosti týkající se hlavní věci týkají i jejího příslušenství (§ 510 odst. 2 obč. zák.).

Příslušenství věci je samostatným předmětem věcněprávních, a tedy i vlastnických vztahů a jeho právní osud není nezbytně spjat s osudem věci hlavní; v § 510 odst. 2 obč. zák. je vyjádřena toliko vyvratitelná právní domněnka ohledně osudu příslušenství. Protože dovolací soud nepřijímá pojetí bezvýjimečně vzájemně vázaného předkupního práva (viz výše), nemůže sdílet ani argumentaci, že žalobkyně – vlastnice nádrže (pokud jí je), nemůže předkupní právo k pozemku zastavěnému nádrží

uplatnit, protože je nemůže uplatnit vlastník pozemku vůči nádrži, neboť by přerušil hospodářskou souvislost příslušenství a věcí hlavních.

V dané věci uplatňuje vlastnice hlavní věci (stavby) předkupní právo k pozemku, na kterém leží stavba, která je podle názoru odvolacího soudu příslušenstvím její stavby; nelze jí předkupní právo upřít jen proto, že by – snad, tuto otázku nyní není třeba řešit – mohlo být upřeno vlastníkovi pozemku, žalovanému 1). Naopak, realizací předkupního práva žalobkyně dojde k žádoucímu sjednocení vlastnictví pozemku a stavby.

Uvedené obecné závěry je třeba vztáhnout na předměty, o kterých žalobkyně tvrdí, že jejich vlastnictví zakládá její předkupní právo ve smyslu § 3056 odst. 1 a § 3059 obč. zák. K jednotlivým předmětům, o kterých byl veden spor, dovolací soud konstatuje:

Ve vztahu k „výběhu kravína s krmným žlabem“ (korytem):

Soud prvního stupně, jehož názor v podstatě převzal i odvolací soud, vyšel z toho (podle reprodukce v rozsudku odvolacího soudu), že uvedená stavba „není samostatnou věcí v právním smyslu a není tedy ani samostatnou stavbou, s jejímž vlastnictvím by bylo spojeno předkupní právo k pozemku, na němž se nachází“; je částí stáje, která je součástí pozemku žalobkyně, a tato část na pozemek žalovaného přesahuje. Předkupní právo k předmětnému pozemku proto v souvislosti s touto stavbou „výběhu kravína s krmným žlabem“ nevzniklo, a nemohlo tedy být ani předmětnou kupní smlouvou porušeno.“

K tomu dovolací soud uvádí: Skutečnost, že uvedená konstrukce je částí jiné stavby ve vlastnictví žalobkyně, a tato stavba leží z převážné části na pozemku žalobkyně, vylučuje předkupní právo žalobkyně k menší zastavěné části sousedního pozemku.

Protože žalobkyni předkupní právo nenáleží, není významné, zda jde o stavbu neoprávněnou a nepovolenou.

Z uvedeného je zřejmé, že rozhodnutí odvolacího soudu v uvedené části vychází ze správného právního posouzení věci, a není tak dán dovolací důvod, uvedený v § 241a odst. 1 o. s. ř.

K předkupnímu právu k pozemku, na kterém leží „obslužná vnitroareálová asfaltová komunikace“

Uvedené přiměřeně platí i pro předkupní právo ke stavbě asfaltové komunikace, která je podle zjištění soudu prvního stupně účelovou komunikací; soudy uvedly, že pokud by předmětná komunikace nacházející se mimo jiné rovněž částečně na pozemku p. č. 2314/11 byla samostatnou stavbou, nacházela by se svou převážnou částí na jiných pozemcích (zejména na pozemcích p. č. 2322/3, 2322/5, 2323/3, 2323/4 a 2323/9, a tudíž by tato komunikace neležela převážnou částí na pozemku žalobkyně, a proto by neměla předkupní právo, upravené v § 3059 obč. zák. Jestliže by tato komunikace byla součástí pozemku, pak by pochopitelně úvaha o předkupním právu byla vyloučena, protože by tu nebylo rozdílné vlastnictví pozemku a stavby. I v této části tak dovolací důvod, uvedený v § 241a odst. 1 o. s. ř., není dán.

K věci se ještě uvádí, že předkupní právo připadá do úvahy, jen pokud na pozemku leží účelová komunikace, a to taková, která je samostatným předmětem vlastnického práva. Stavby dálnic, silnic a místních komunikací totiž podle zákona nejsou součástí pozemku, na němž se nacházejí (viz § 9 odst. 1 zák. č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích); Proto nemohou stát součástí pozemku ani v důsledku uplatnění předkupního práva.

K předkupnímu právu k pozemku, na kterém leží požární nádrž

Protože ze samotné skutečnosti, že stavba nádrže je příslušenstvím jiné stavby ve vlastnictví žalobkyně, nevyplyvá, že by pozemek, na kterém leží, nemohl být předmětem předkupního práva ve smyslu § 3056 odst. 1 obč. zák., a současně odvolací soud nezjistil, zda požární nádrž je či není součástí pozemku, na kterém leží, je nesprávný závěr o tom, že žalobkyni nenáleží předkupní právo k pozemku, na kterém nádrž leží, pokud je tento závěr odůvodněný tím, že nádrž je příslušenstvím jiných staveb v jejím vlastnictví; dovolací důvod, uvedený v § 241a odst. 1 obč. zák., je v této části dán. Dovolací soud nicméně nepředjímá zjištění, zda je požární nádrž samostatnou stavbou nebo jen součástí pozemku. Připomíná se též § 3056 odst. 2 obč. zák.: „Lze-li část pozemku se stavbou oddělit, aniž to podstatně ztíží jejich užívání a požívání, vztahuje se předkupní právo jen na část pozemku nezbytnou pro výkon vlastnického práva ke stavbě“.

K ostatním dovolacím tvrzením

Další důvody dovolání formuluje dovolatelka takto: „V zásadě jde zejména o otázku, zda v případě úplatného převodu pozemku kupní smlouvou, sjednanou mezi osobami nikoli sobě vzájemně blízkými, a to pozemku, na němž se nacházejí stavby neevidované v katastru nemovitostí, existuje zákonné předkupní právo majitele staveb k převáděnému pozemku.“

Dále, zda zákonné právo předkupní svědčí majiteli staveb zemědělských, jež se nacházejí na převáděném pozemku.

Dále, zda zákonné právo předkupní svědčí majiteli staveb, jejichž celková výměra plochy ve svém souhrnu se sice nerovná výměře převáděného pozemku, avšak stavby jsou součástí funkčního hospodářského celku, převáděný pozemek se nachází uvnitř areálu fungující zemědělské farmy dovolatelky a jeho části, nezastavěné stavbami, nemůže vlastník pozemku dost dobře užívat“.

Další, podle dovolatelky patrně v judikatuře doposud neřešená právní otázka, zní: „Dále jde o otázku, zda i při aplikaci ustanovení upravujících zákonné právo předkupní, mohou, při rozhodování ve věci samé, být vzaty na zřetel i otázky obecných právních principů a zásad soukromého práva, jakož i to, zda při rozhodování ve věci mají být vzaty v úvahu i takové okolnosti, jako je účelné hospodářské využití existujících majetkových hodnot, v zájmu jejich zachování a rozvoje“.

K tomu dovolací soud uvádí: Na tyto otázky lze odpovědět jediňe tak, že vlastníkovi stavby – lhostejno, zda zemědělské či jiné – svědčí zákonné předkupní právo, jsou-li splněny zákonné podmínky jeho vzniku. Dovolatelka klade tyto otázky natolik obecně, že nemohou založit přípustnost dovolání. Dovolatelka má nepochybně legitimní zájem na zachování a rozvíjení své zemědělské výroby; stejne tak má vlastník pozemku, žalovaný 1), legitimní zájem na ochraně svého vlastnictví a volné dispozice s ním. Oba tyto zájmy však lze realizovat jen v rámci zákona; není např. možné bez zákonného ustanovení založit předkupní právo jen proto, aby byla rozvíjena zemědělská výroba. Při výkladu § 3059 odst. 1 obč. zák. je třeba vycházet ze zásad uvedených v § 2 obč. zák., nicméně kritéria tam uvedená nesvědčí dovolatelce; nelze prostě vykládat právní předpis určitým způsobem jen proto, že je to hospodářsky pro jednu stranu výhodné. I kdyby snad bylo možno uplatněný nárok opřít o „dobré mravy“ (a možné to není), pak platí, že s odkazem na dobré mravy nelze právo založit, ale lze jen odepřít jeho výkonu ochranu (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 12. 2000, sp. zn. 22 Cdo 1148/99, náleze Ústavního soudu ze dne 28. 8. 2001, sp. zn. I. ÚS 528/99). Naráží-li dovolatelka na společenský zájem na rozvoji zemědělské výroby, pak tento lze realizovat jen pomocí právních norem jej prosazujících, nikoliv v občanském soudním řízení bez opory v platné právní úpravě (k tomu viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2006, sp. zn. 22 Cdo 2859/2004).

To, zda stavba je evidována v katastru nemovitostí či nikoliv, nemá na existenci předkupního práva podle § 3059 obč. zák. vliv.

Z uvedeného je zřejmé, že dovolání je jen zčásti důvodné. Proto nezbylo než rozhodnutí odvolacího soudu v části týkající se předkupního práva k pozemku, na kterém leží požární nádrž, a v nákladových výrocích ve vztahu k žalovanému 1) zrušit a věc vrátit tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 o. s. ř.). Ve zbývajících částech bylo dovolání jako nedůvodné zamítnuto podle § 243d písm. a) o. s. ř. Žalovaný 2) není účastníkem dovolacího řízení a částí rozsudku kterými byla zamítnuta žaloba na určení jeho vlastnického práva a nákladové výroky ve vztahu k žalovanému 2) zůstaly rozhodnutím dovolacího soudu nedotčeny.

4.

Pacht.

§ 2211, § 2341 obč. zák.

Ustanovení § 2211 obč. zák. se přiměřeně použije i pro pacht podle § 2341 obč. zák.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2020, sp. zn. 25 Cdo 3967/2019

Z odůvodnění:

Okresní soud rozsudkem ze dne 21. 9. 2018, č. j. 8 C 72/2018-69, ve spojení s usnesením ze dne 6. 12. 2018, č. j. 8 C 72/2018-94, uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobci 97 501,50 Kč s příslušenstvím (výrok I), zamítl žalobu v části, jíž se žalobce domáhal zaplacení 97 501,50 Kč s příslušenstvím (výrok II), a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výroky III a IV). Soud prvního stupně po provedeném dokazování vycházel z takto zjištěného skutkového stavu. Žalobce je zemědělským podnikatelem a používá k zemědělské výrobě půdu mj. v L. p. M. na pozemcích zapsaných v Evidenci využití půdy podle užitelských vztahů (dále jen „LPIS“) vedené podle § 3a a násl. zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, s kódy 1603, 1611/3, 2504, 2505, 2601, 2603, 2605, 2701, 2703/2, 2704, 2708 a 3701 (dále jen „předmětné pozemky“). Žalovaný je mysliveckým spolkem a uživatelem honitby J. Její součástí jsou předmětné pozemky, na kterých černá zvěř v době od 11. 11. 2017 nejspozději do 24. 11. 2017 způsobila škodu. Žalobce škodu vyčíslil a uplatnil u žalovaného na základě ohodnocení škody zpracovaného znalcem z oboru ekonomika a lesní hospodářství, myslivost Ing. I. H. připsím ze dne 27. 11. 2017, uloženým na poště dne 30. 11. 2017. Znalec určil výši vzniklé škody spočívající v nákladech na urovnání a došetí poškozených ploch částkou 112 039 Kč a ve ztrátě na produkci sena vypočtenou dle metodické příručky Charvát a kol. částkou 82 964 Kč. Až po delším čase vypracoval znalec pro žalobce znalecký posudek pro účely soudního řízení. Po právní stránce soud prvního stupně uvedl, že žalobce uplatnil svůj nárok včas v prekluzivních lhůtách a žalovaný odpovídá za škodu vzniklou na předmětných pozemcích podle § 52 odst. 1 písm. b) zák. č. 449/2001 Sb., o myslivosti, (dále jen „zák. o myslivosti“). Žalobce učinil pouze dílčí opatření k zabránění škod způsobených zvěří. Proto soud postupoval podle § 2918 zák. č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, (dále jen „obč. zák.“) a § 53 zák. o myslivosti a uzavřel, že žalobce část škod spolupůsobil. Rovněž se žalobci nepodařilo nade vší pochybnost prokázat dobu vzniku škody, neboť datace počátečního možného dne vzniku škody na 11. 11. 2017 je zjevná pouze z účastnické výpovědi žalobce bez spojení s důkazy dalšími. Soud proto postupoval podle § 136 o. s. ř. a rozhodl o snížení náhrady škody přiznané žalobci na polovinu, a to částečně z důvodu nedostatečných opatření k zabránění vzniku škody a částečně z důvodu nejednoznačnosti počátku vzniku škody.

Krajský soud rozsudkem ze dne 3. 4. 2019, č. j. 25 Co 21/2019-107, k odvolání obou účastníků změnil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku II tak, že žalovaný je povinen zaplatit žalobci

97 501,50 Kč s příslušenstvím (výrok I), ve výroku I tak, že lhůta k plnění činí dva měsíce, jinak ho v tomto výroku potvrdil (výrok II), a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů (výroky III–V). Nezotožnil se se závěrem soudu prvního stupně, že nelze nade vší pochybnost prokázat, kdy přesně ke vzniku škody došlo. Tvrzení žalobce korespondují s výpovědí svědkyně T. a znaleckým posudkem vypracovaným znalcem Ing. I. H. a jím podaným vysvětlením. Nesouhlasil ani se závěrem soudu prvního stupně o spoluzpůsobení škody žalobcem. Dle znalce je jediným prostředkem k omezení či zabránění škod lov a odchyt černé zvěře. Ostatní opatření jsou neefektivní nebo finančně velmi nákladná (plot zakotvený hluboko do země). Žalobce prokázal okamžik vzniku škody a neporušil svou preventivní povinnost podle § 53 zák. o myslivosti. Žalovaný proto odpovídá za způsobenou škodu v plném rozsahu. K jeho námitce, že soud prvního stupně měl ve věci nařídít provedení revizního znaleckého posudku, odvolací soud konstatoval, že tento návrh shledal shodně jako soud prvního stupně nadbytečným. Znalecký posudek předložený žalobcem je dostatečně určitý a obsahuje precizně provedenou fotografickou dokumentaci. Znalec své závěry přesvědčivě před soudem obhájil. Skutečnost, že pro žalobce ocenil škodu za účelem jejího uplatnění, obecně nebrání tomu, aby znalec vyhotovil pro žalobce znalecký posudek. V řízení nebylo zjištěno nic, co by odůvodňovalo pochybnosti o nepodjatosti a věrohodnosti znalce.

Rozsudek odvolacího soudu v rozsahu výroků I a II napadl žalovaný dovoláním, jehož přípustnost spatřuje v tom, že se odvolací soud odchýlil od rozhodovací praxe dovolacího soudu. Jako dovolací důvod dovolatel uvádí nesprávné právní posouzení věci. Namítá, že odvolací soud nesprávně považoval za poškozeného výlučně žalobce. Z dokazování vyplynulo, že právním důvodem žalobcova užívání přinejmenším u části předmětných pozemků není vlastnické právo, nýbrž pacht, takže zvěř poškodila věci a jejich součásti, které nebyly vůbec žalobcovým majetkem. Poškozením pozemku s trvalým travním porostem a jeho zničením dochází ke snížení majetkového stavu zásadně na straně vlastníka pozemku, zatímco majetkový stav osoby, které byl pozemek přenechán do užívání, není poškozením pozemku ani zničením trvalých travních porostů na nich bezprostředně nijak zasažen. Náklady na agrotechnická opatření potřebná pro uvedení poškozených ploch na předmětných pozemcích do původního stavu ve výši 112 039 Kč proto nelze bez dalšího považovat za skutečnou škodu vzniklou žalobci. Odvolací soud se při řešení otázky, komu vznikla škoda, odchýlil od rozsudků Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2012, sp. zn. 25 Cdo 683/2010, a ze dne 30. 10. 2002, sp. zn. 25 Cdo 78/2001. Při stanovení rozsahu ušlého zisku spočívajícího ve snížení výnosu sena odvolací soud nesprávně postupoval podle § 55 odst. 2 věty první zák. o myslivosti a akceptoval jeho vyčíslení podle příručky Charvát a kol. Odchýlil se tím zejména od rozsudků Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 2009, sp. zn. 25 Cdo 719/2008, a ze dne 21. 8. 2012, sp. zn. 25 Cdo 4682/2010. Ušlý zisk žalobce je nutno vyčíslit primárně za použití reálných hodnot, tedy porovnáním očekávaného výnosu se skutečným, což je možné pouze při postupu podle § 55 odst. 2 věty druhé zák. o myslivosti. Nakonec namítá, že znalec Ing. I. H. byl z podání posudku v projednávané věci vyloučen při analogické aplikaci závěrů vyslovených v rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18. 3. 1986, sp. zn. 6 Tz 4/86, neboť pro žalobce zpracoval dokumenty za účelem uplatnění a vyčíslení nároku na náhradu škody a jeho pozdější znalecký posudek ve věci totožného nároku nemohl být ničím jiným, než pouhou obhajobou a opakováním názorů a závěrů dříve vyslovených. Znalecký posudek proto nebyl způsobitelným důkazem z důvodů popsanych v rozsudcích Nejvyššího soudu ze dne 17. 7. 2014, sp. zn. 21 Cdo 2616/2013, a ze dne 15. 1. 2018, sp. zn. 32 Cdo 2884/2016. Dovolatel navrhuje, aby dovolací soud napadený rozsudek společně s rozsudkem soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalobce ve svém vyjádření k dovolání uvedl, že nesouhlasí s argumentací žalovaného zpochybňující právní posouzení věci odvolacím soudem. Soudy obou stupňů aplikovaly na zjištěný skutkový stav správné právní normy a správně je vyložily. Žalobce odkazuje na rozhodnutí, ve kterých měly být podle jeho názoru otázky předestřené žalovaným již vyřešeny. Navrhuje, aby dovolání žalovaného bylo zamítnuto.

Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, řádně zastoupenou podle § 241 odst. 1 o. s. ř., a proto se zabýval jeho přípustností.

Ustanovení § 55 odst. 2 zák. o myslivosti upravuje prekluzivní lhůty, ve kterých musí poškozený vyčíslit výši škody. Podle toho, zda jde o škodu, která je zjištělná dříve, než jsou poškozené porosty sklizeny, či nikoliv, se rozlišuje dvojitý režim. V případě, že je rozsah škody zřejmý okamžitě, aniž by bylo nutno čekat na dozrání nepoškozených plodin (např. když porosty byly zcela zničeny nebo byly ztraceny vynaložené náklady), je lhůta pro tento úkon spojena se samotným uplatněním nároku, tj. činí shodně dvacet dní počítaných od téhož okamžiku vzniku škody. Oproti tomu právě pro případy, kdy se poškození plodin projeví až poté, co byla provedena jejich sklizeň, tedy jestliže teprve porovnáním očekávaného výnosu se skutečným lze určit ztrátu, zakládá zákon samostatně běžící lhůtu v délce patnácti dnů, jejíž počátek odkládá až k ukončení sklizně (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 8. 2012, sp. zn. 25 Cdo 4682/2010). Věta druhá § 55 odst. 2 zák. o myslivosti zabraňuje prekluzi nároků, jejichž vyčíslení není možné společně s jejich uplatněním.

Jestliže bylo v posuzovaném případě možné vyčíslit škodu spočívající ve ztrátě na produkci sena současně s uplatněním nároku, žalobci nezbylo nic jiného než tak učinit, aby zabránil prekluzi. Odvolací soud se proto neodchýlil od judikatury Nejvyššího soudu, když akceptoval vyčíslení škody spočívající ve ztrátě na produkci sena postupem podle § 55 odst. 2 věty první zák. o myslivosti, a nikoliv podle jeho věty druhé, a tato námitka proto přípustnost dovolání nezakládá. Dovolatelem odkazovaný rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 2009, sp. zn. 25 Cdo 719/2008, na posuzovaný případ nedopadá, neboť ze skutkových zjištění v odkazované věci vyplynulo, že nebylo možné škodu vyčíslit současně s nárokem, a proto se aplikoval § 55 odst. 2 věta druhá zákona o myslivosti. Nadto dovolací soud řešil zejména otázku, zda poškozený musí uplatnit nárok do 20 dnů od okamžiku škody podle § 55 odst. 1 písm. a) zák. o myslivosti i v případě, že škodu není možné vyčíslit současně s uplatněním nároku a postupuje se podle § 55 odst. 2 věty druhé zákona o myslivosti. Odvolací soud se neodchýlil ani od judikatury definující požadavky na postup při stanovení rozsahu ušlého zisku (dovolatelem odkazovaný rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2009, sp. zn. 25 Cdo 3586/2006, a další). Poškozeným bylo postaveno najisto, že nebyť škodní událost, tak by se jeho majetkový stav zvýšil. Stanovení rozsahu ušlého zisku bylo podloženo existujícími a reálně dosažitelnými okolnostmi, z nichž bylo lze usuzovat, že škodní událost skutečně zasáhla do průběhu konkrétního děje vedoucího k určitému zisku žalobce.

Dovolání je však přípustné pro řešení otázky aktivní legitimace nájemce nebo pachtýře při uplatňování nároku na náhradu škody, neboť jde o otázku dosud v judikatuře dovolacího soudu neřešenou.

Dovolání není důvodné.

Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Dovolací soud však v posuzovaném řízení žádné vady neshledal. Zabýval se ale námitkou dovolatele, že ve věci vypracoval znalecký posudek znalec, u kterého bylo možné pochybovat o jeho nepodjatosti. Své tvrzení opřel o skutečnost, že znalec nejprve pro žalobce připravil dokumenty za účelem vyčíslení a uplatnění nároku na náhradu škody. Až později pro něj vypracoval znalecký posudek ve věci totožného nároku pro účely soudního řízení.

Znalec nesmí podat posudek, lze-li mít pro jeho poměr k věci, k orgánům provádějícím řízení, k účastníkům nebo jejich zástupcům pochybnost o jeho nepodjatosti (srov. § 11 odst. 1 zák. č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů – dále též jen „zák. č. 36/1967 Sb.“). K otázce pochybností účastníka o nepodjatosti znalce, který podal ve věci znalecký posudek, byl Nejvyšším soudem přijat právní názor (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 7. 2014, sp. zn. 21 Cdo 2616/2013, uveřejněný pod č. 109/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), že znalecký posudek vypracovaný znalcem, který nesmí ve věci posudek podat z důvodů uvedených v § 11 odst. 1 zák. č. 36/1967 Sb., není způsobilým důkazem, na základě něhož by bylo

možné učinit skutková zjištění soudů; ke skutečným, pro které je znalec vyloučen, soud přihlíží kdykoliv za řízení.

Námítka dovolatele o vyloučení znalce však nelze přisvědčit, neboť samotná skutečnost, že stejný znalec zpracoval pro účastníka řízení v minulosti odborné vyjádření (byť v totožné věci), nemůže bez dalšího znamenat jeho vyloučení z podání znaleckého posudku. Z obsahu spisu nevyplývá, že by znalec měl poměr k věci, k orgánům nebo k účastníkům nebo jejich zástupcům. Pro úplnost je třeba uvést, že znalec svůj posudek opatřil doložkou podle § 127a o. s. ř., že si je vědom následků vědomě nepravdivého znaleckého posudku. Dovolatelem odkazovaná rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18. 3. 1986, sp. zn. 6 Tz 4/86, a vrchního soudu ze dne 28. 5. 1993, sp. zn. 5 To 21/93, na posuzovanou věc nedopadají, neboť v prvním z nich šlo o osobu ustanovenou znalcem, ač nebyla zapsána v seznamu znalců, a byla vyslovena pouze možnost pochybnosti o její nepodjatosti, jíž se měl orgán činný v trestním řízení zabývat; v druhém rozhodnutí šlo o znalce, jehož vyloučení bylo založeno na skutečnosti, že byl vtažen do trestního řízení ještě před svým ustanovením a předem vyjádřil své přesvědčení o vině obviněného. V projednávané občanskoprávní věci se znalec vyjádřil pouze k rozsahu škody na základě objektivních kritérií a využití znaleckého posudku opatřeného stranou řízení je výslovně připuštěno platnou právní úpravou, tedy neimplikuje bez dalšího vyloučení takového znalce. V rozsudcích ze dne 17. 7. 2014, sp. zn. 21 Cdo 2616/2013, a ze dne 15. 1. 2018, sp. zn. 32 Cdo 2884/2016, Nejvyšší soud vytýkal nižším soudům zejména, že se námitkami upozorňujícími na pochybnosti o nepodjatosti znalce vůbec nezabývaly, a proto není dán rozpor přezkoumávaného rozhodnutí s těmito judikáty.

Podle § 2211 obč. zák. ohrozí-li třetí osoba nájemce v jeho nájemním právu nebo způsobí-li nájemci porušením nájemního práva újmu, může se ochrany domáhat nájemce sám.

Podle § 2341 obč. zák. není-li v ustanoveních tohoto oddílu stanoveno něco jiného, použijí se pro pacht přiměřeně ustanovení o nájmu.

Ustanovení § 2211 obč. zák. zakládá nájemci právo domáhat se ochrany proti zásahu třetího subjektu do jeho nájemního práva. Svého práva ale využít nemusí (viz důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanskému zákoníku). Svědčí mu právo volby, zda bude postupovat podle § 2211 obč. zák., nebo zda bude žádat o ochranu pronajímatele [např. § 2212, § 2205 písm. c) obč. zák.]. Nájemci se nahrazuje majetková i nemajetková újma vzniklá narušením nájemního práva. Může se jednat nejen o újmu vzniklou poškozením pronajaté věci, zamezením užívání pronajaté věci, ale i o ušlý zisk, újmu na zdraví atd. (Janoušková M. in Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 2237). Ustanovení § 2211 obč. zák. se přiměřeně použije i pro pacht podle § 2341 obč. zák. Z výše uvedeného vyplývá, že nájemce i pachtýř mají aktivní legitimaci ve sporu o náhradu újmy, pokud byla způsobena zásahem do nájemního práva nebo práva pachtu.

Neobstojí proto námitka dovolatele, že náhrady způsobené újmy se může domáhat toliko vlastník předmětných pozemků. V dané věci ze skutkových zjištění, jejichž správnost nepodléhá dovolacímu přezkumu, vyplývá, že žalobce byl vlastníkem části předmětných pozemků a k části měl právo pachtu. Jejich rozrytím černou zvěří bylo zasaženo do jeho vlastnického práva a práva pachtu. Náklady vynaložené na uvedení pozemků v předešlý stav za účelem obnovení jeho užívacích a požívacích práv, jakož i ušlý zisk vzniklý ztrátou produkce z poškozených pozemků, představují újmu vzniklou zásahem do jeho vlastnického práva i do práva pachtu, za kterou podle § 55 zák. o myslivosti odpovídá dovolatel, a proto je žalobce aktivně legitimován při jejím vymáhání.

Jelikož dovolací soud neshledal dovolání důvodným, postupoval podle § 243d písm. a) o. s. ř. a dovolání zamítl.